

ALEKSIN PIHA

Saneeraus

Aleksanterinkatu 15, Helsinki

JUHANI PALLASMAA

ALEKSIN PIHA/RENOVATION
OF ALEKSANTERINKATU 15

Vuonna 1988 alkaneen suunnittelutyön perustana oli ajatus uuden jalankulkuväylän avaamisesta entisen Suomi-Salaman rakennuksen ja pihan läpi Aikatalon pihaan ja edelleen Ateenuminkujalle. Samalla entinen huoltopiha muutettiin julkiseksi jalankulkupihaksi ja pääosa pihaa ympäröivistä tiloista saneerattiin. Uudistettuihin tiloihin sijoittuivat Kuusisen myymälä, kaksi ravintolaa, kahvila ja kuntokeskus. Myymälä- ja ravintolatilojen sisustus ei ole kuulunut toimeksianton piiriin.

Ennen saneerausta pihatila oli mitataavavaikutukseltaan poikkeuksellisen ankea. Varjostavathan kuilumaisesta pihaa etelä- ja itäsivuilla kahdeksankerroksiset rakennukset.

Jalankulkukäytävää ja pihaa ei haluttu sulkea sisätilaksi. Pihatilan suunnittelun esikuvana olivat etelämaisten kaupunkien aiheiltaan ja aikakerrostumiltaan rikkaat sivukujat ja takapihat. Pihan arkkitehtonisia aiheita on käsitelty kollaasinomaisesti esineellisen ja kuvataiteellisen vaikutelman aikaansaamiseksi. Moninaiset muotoai-

1
Yleisnäkymä sisäpihalta. Etualalla kyläkaivo.
General view of the yard. Village well in the foreground.

heet eivät aina muodollisesti liity toisiinsa, vaan saavat aikaan tietoista epäjatkuvuutta ja teatteriin viittaavaa tunnelmaa. Väritystä suunniteltaessa muistikuvissa ovat olleet erityisesti meksikolaisten pikkukaupunkien värikylläiset katu- ja pihanäkymät. Värien jaottelulla on pyritty pienentämään pihan mittakaavaa ja värien lämpötilacroilla tasoittamaan pihanosien valoisuuseroja — varjoisa etelänpuoleinen seinä on maalattu lämpimin sävyin, valoisampi pohjoinen sivu kylmin värein. Köynnöskasviverkko muodostaa piharakennuksen sinivihreän seinäpinnan päälle toisen kerrostuman.

Pysäköinti- ja huoltotiloihin johtava ajoramppi on katettu lasilla, jotta ajoneuvot mahdollisimman vähän häiritisivät pihalla oleskelua.

Mikonkadun puoleiseen pihanoosaan on rakennettu minimalistinen pylväikkö, jossa on kolme muotoa (ympyrä, kolmio ja neliö) sekä kolme materiaalia (tiikki, ruostumaton teräs ja graniitti). Pylväikön tehtävä on psykologinen; se rajaa ajoneuvojen alueen ja merkitsee jalankulkijalle turvallisen piha-alueen rajan. Tuntoaistiin vetoava materiaali- ja muotoyhdistelmä puolestaan houkuttelee huomion pois pihan yläosan ankeasta mittakaavasta. Pylväikkö osaltaan luo teatterinomaista tunnelmaa.

Pihapinta on päällystetty pienikokoisilla harmailla noppakivillä. Pyöreä valkoinen marmorilaatta ja sen ympäri kehäksi pihapintaan upotetut valaisimet luovat monimuotoiseen tilaan keskipisteen, ja kaksi erivärisistä kivilaatoista ladottua kaarta yhdistävät pihan sisääntulokohtat.

Lasikaton rakenteille on tietoisesti annettu raskauden vaikutelmaa, jotta ne pystyisivät määrittelemään pihalle uuden korkeusvaikutelman. Lasikaton vinoviivoilla on haluttu antaa liikettä muuten staattiseen tilaan. Sadevesi on johdettu katoilta monimuotoisiin kouruihin ja syöksytorvirakennelmin, jolloin veden solina muuttaa sateen mielenkiintoiseksi elämykseksi. Sadevesi päättyy kyläkaivoon, johon myös poutasäällä valuu vesi tuoden akustisen elämyksen pihatilaan.

3
Näkymä kohti kyläkaivoa.
— View of the well.

4
Kyläkaivo ja sadevesikouru.
The well and rainwater spout.

5
Kahvila.
— Café.

6
Kahvilan ovi.
Café door.

The design process, begun in 1988, was based on the idea of opening up a new pedestrian route from Aleksanterinkatu through to the Ateneuminkuja alleyway. The former maintenance yard was also converted into a public pedestrian yard, and most of the premises adjoining the yard were renovated. The renovated premises contain a shop, two restaurants, a café and a fitness centre. The interior design of the shop and restaurant premises was not included in our brief.

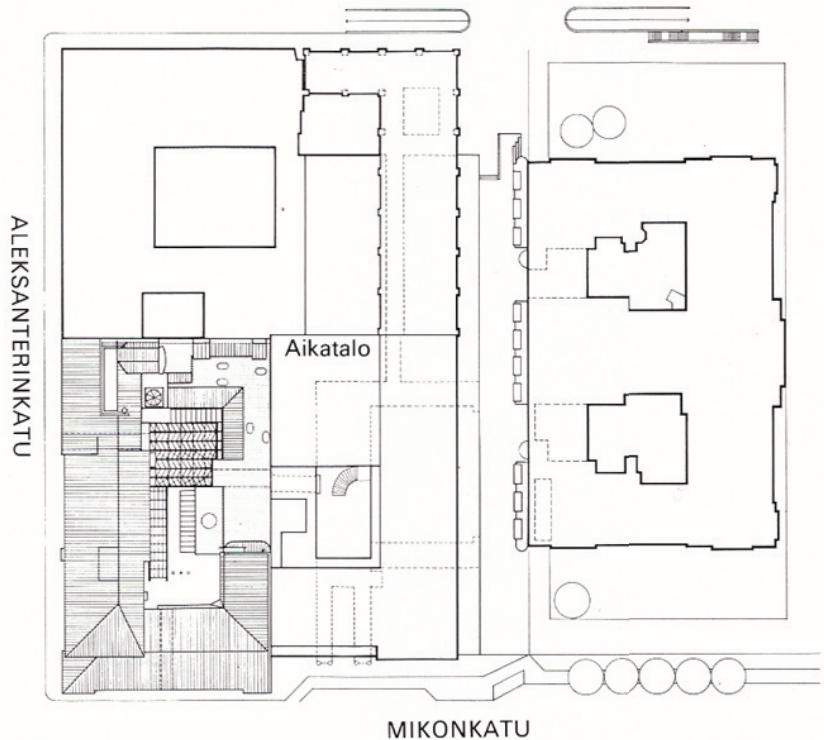
Before the renovation, the yard was exceptionally gloomy in scale; the shaft-like opening is flanked by eight-storey buildings to the south and east.

The idea was not to enclose the pedestrian passage and the yard, which would have made them into indoor spaces. The model for designing the yard came from the alleys and backyards of cities in southern countries, rich in motifs and history. The architectural ideas of the yard are treated as a collage to produce an impression of an object and a work of art. The profusion of forms is not always contiguous; the composition is consciously discontinuous and theatrical. The colour scheme stems mainly from the colourful streets and yards of Mexican small towns. The arrangement is intended to reduce the scale of the yard and, through differences in colour temperature, to offset the differences in light — the shadowy southside wall is painted in warm colours, while the lighter northside wall has a cooler hue. There is a layer of creepers along the top of the blue-green wall surface of the yard outbuilding.

The drive ramp leading to the parking and maintenance facilities is covered with glass, so that the vehicles do not disturb the ambience of the yard.

On the Mikonkatu side of the yard stands a minimalistic colonnade containing three forms (a circle, a triangle and a square) and three materials (teak, stainless steel and granite). The colonnade has a psychological function: it delineates the domain of the cars and shows the pedestrian the extent of the 'safe' area.

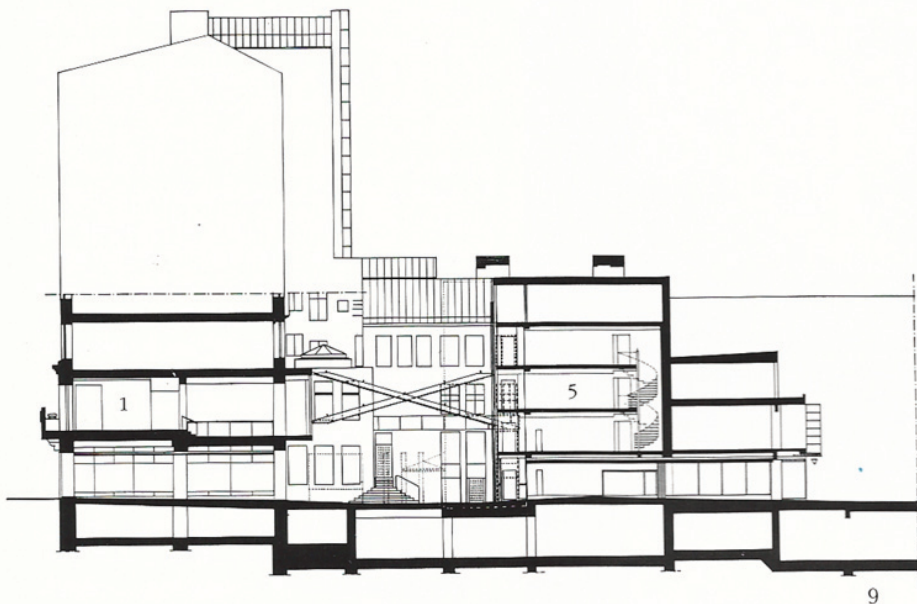
The tactile combination of material and form draws attention away from the dismal scale of the upper reaches of the yard. The colonnade also contributes towards the theatrical atmosphere.

The yard is paved with small grey stone blocks. The round white marble slab and the lights sunk in a circle around it create a focus for the space; two curved paths, made of stone tiles in different colours, link the entrances.

The structure of the glass roof is intentionally heavy, to provide a new height for the yard. The slopes of the glass roof bring movement into an otherwise static space. There are many different spouts and pipes for leading rainwater down from the roof; the water makes an interesting background sound when it rains. The rain water ends up in a village well, which drips with water even when it is not raining, creating an acoustic element in the yard.

9

Pihan taso 1/500.

Yard level 1/500.

Numeroiden selitykset/Key:

1 myymälä/shop

2 ravintola/restaurant

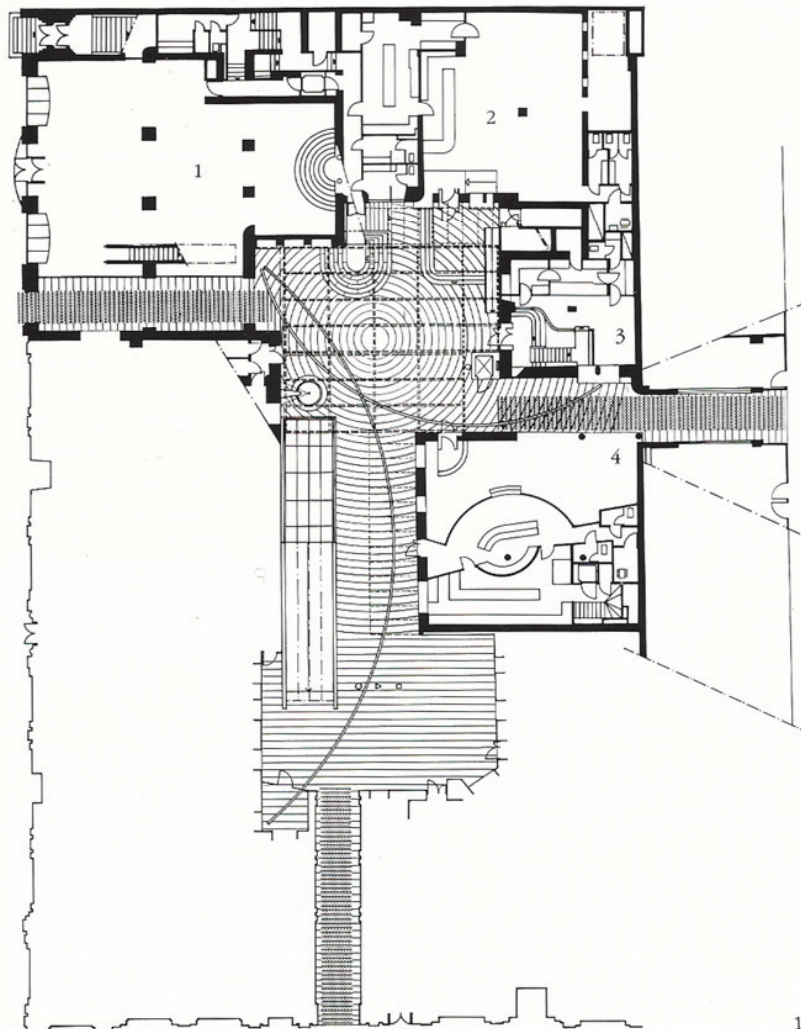
3 kahvila/café

4 ravintola/restaurant

5 kuntokeskus (leikkauksessa)/fitness centre (section)

Valokuvat/Photographs:

Al Weber

RAKENNUTTAJA

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi; Antti Uski, Seppo Lyyränen, Martti Heino

SUUNNITTELIJAT

Arkkitehtitoimisto Juhani Pallasmaa Ky; Juhani Pallasmaa, Heikki Määttänen; suunnittelu-työhön toimistossa osallistuivat lisäksi: Antti Varkemaa, Jaana Tarkela, Antti-Matti Siikala, Heather Cameron, Päivi Wichmann, Marianna Lundell, Annika von Troil, Juha Jääskeläinen, Risto Urala, Esa Laaksonen (luonnosvaihe)/arkkitehtisuunnittelu

Jorma Hautala/pihan väriyysuunnitelma
Insinööritoimisto Kukkola & Salin; Yrjö Salin/rakennesuunnittelu

Sähköinsinööritoimisto Oy Niemistö; Orvo Kivinen, Seppo Mäkelä, Tarmo Kuusisto (luonnosvaihe)/sähkösuunnittelu

Insinööritoimisto Granlund Oy; Kari Hyykky, Riitta Kiijärvi, Jorma Ašikainen (luonnosvaihe)/LVI-suunnittelu

Insinööritoimisto Pohjatekniikka Oy; Christer Sundman/geotekninen asiantuntija

Keskusta Invest Oy; Matti Mare, Jarl Waltonen/kaupallinen suunnittelu

RAKENTAJAT

Rakennus Oy Leo Heinänen; Ilmari Vainikainen, Jarmo Hytönen/pääurakoitsija

Sähkö-Aro Oy; Eero Kakkonen/sähkötyöt

Putki-Neliö Oy; Erkki Koski/IV-työt

Hantec Oy; Veikko Palosaari/putkityöt

Oy Stenfors Ab; Martti Koli/sähkö- ja valvontalaitteet

Carrier Oy; Mauri Kotila/jäähdytyslaitteet